

De Oorlog, 7 juli 1914

[DE TIJD, No. 20323]

[Dinsdag 7 Juli 1914]

Inhoudsopgave 7 juli 1914

[DE TIJD, No. 20323]	1
De nuntius te Weenen over den vermoorden aartshertog.	1
Het hof te Weenen en de begrafenis.	1
BUITENLAND.	2
ALGEMEEN OVERZICHT.	2
DE KINDEREN VAN FRANZ FERDINAND.	2

5

De nuntius te Weenen over den vermoorden aartshertog.

Hij was – aldus Mgr. Scapinellii, nuntius te Weenen, tegenover een redacteur van de "Reichspost" – een vorst van oprecht geloof en een ridderlijk karakter. Iedereen kwam onder den indruk van zijn mannelijke energie en zijn sterken wil. Daarbij was hij een voorbeeld van christelijke deugd, zoowel in het particuliere als in het openbare leven. Zooals hij geleefd heeft, trouw aan zijn plicht en zijn hooge taak indachtig, is hij ook gestorven, geheel en al een man en een karakter. Velen, die in menig opzicht meenden niet te kunnen overeenstemmen met zijn politieke opvattingen, zien eerst nu geheel en al de waarde en de kracht in van zijn machtige persoonlijkheid en van zijn ijzeren karakter. Binnen- en buitenland erkennen in den dood van den troonopvolger een verlies, dat voor de monarchie onherstelbaar is. Ik zelf had meermalen gelegenheid met den overledene te spreken en meen dan eens duurde ons gesprek langer dan een, soms twee uren. Het opmerkelijkste in zijn gesprekken was zijn groote menschenkennis en een diep inzicht in alles, waarover hij een oordeel uitsprak, een bijna wonderlijke openhartigheid en beslistheid, welke geen twijfel overlieten omtrent hetgeen hij dacht en zeide.

Aan deze mannelijke beslistheid konden ook zij zich niet onttrekken, die in het een of ander opzicht niet hem van meening verschilden. Zijn denken en streven en zijn energieke sterke wil waren gericht op een onwrikbaar vasthouden aan het oude Habsburgsche rijk; idee en een onwankelbare trouw aan het geloof der vaderen. De overigens zoo sterke persoonlijkheid, met haar machtig willen, zoowel in zijn genegenheid als in zijn afkeer, was doordrongen van geheel innige godsvrucht. Rotsvast stond zijn katholieke overtuiging. In de practische beoefening daarvan was hij van meening, dat het katholiek geloof, om zijn geheimnisvolle macht geheel en al op de harten der menschen en in het bijzonder op het geheele volk te kunnen uitoefenen, de noodzakelijke vrijheid en den steun van den staat noodig had. Het is ontroerend in bijzonderheden zijn godsdienstige gevoelens en de toepassing daarvan waar te nemen. Zijn uitspraak ever de verhevenheid van de pauselijke opvatting omtrent de veelvuldige H. Communie der kinderen, naar aanleiding van den wensch van prinses Sophie, om tot aan den terugkeer der ouders dagelijks te communiceeren en tot den Heiland te bidden, is hiervan een treffend voorbeeld. Franz Ferdinand vond in het katholiek geloof ook nog een vereenigende band tusschen de vele nationaliteiten, welke alle haar eigen wenschen en idealen hadden. In het Vaticaan genoot Franz Ferdinand groote en innige sympathie. Bewijs daarvan is wel, dat de H. Vader bij het hooren van den moord in onmacht viel en later persoonlijk naar het Apostelgraf ging om voor het zieleheil der overledenen te bidden.

Het hof te Weenen en de begrafenis.

De kleingeestige houding van het hof te Weenen bij de teraardebestelling vindt in de Weener pers groote afkeuring. Algemeen wordt de opper-ceremoniemeester prins Montenuovo daarvoor aansprakelijk gesteld: deze was een persoonlijke vijand van den aartshertog. Het "Wiener Journal" meldt nog over het aansluiten van den hoogen adel bij den stoet, dat, indien men dit zou verhinderen, alle leden besloten hadden hun waardigheden neer te leggen. Montenuovo beraadslaagde daarop met den ministerraad; uit vrees voor erger besloot men de edellieden toe te laten. Gelukkig heeft de nieuwe troonopvolger getoond, een afkeer te hebben van zulk een kleingeestigheid. Hij was een der eersten, die zich verzette tegen het oorspronkelijk vastgestelde ceremonieel en stond erop, aanwezig te zijn bij de inhaling van de lijken op het Zuider-station. Alle leden van zijn huis begaven zich dan ook naar Artstetten voor de begrafenis. Intusschen blijken de mededeelingen van het "Wiener Journal" over den prins von Montenuovo niet geheel en al juist. Immers keizer Franz Joseph zond aan Montenuovo het volgend schrijven, dat blijkbaar deze tendentieuze berichten moet logenstraffen:

60 Waarde prins von Montenuovo. Gij hebt, in het bezit van mijn volste vertrouwen,
sedert vele jaren aan het hoofd van mijn hof staande, steeds in overeenstemming met
mijne bedoelingen, onvermoeid en met goed gevolg uw verantwoordelijk ambt
waargenomen, in de afgelopen dagen heeft het overlijden van mijn geliefde neef, den
aartshertog Franz Ferdinand, met wien gij voortdurend door banden van hechten trouw
65 waart verbonden, geheel buitengewone eischen aan u gesteld en u opnieuw gelegenheid
geboden uwe opofferende genegenheid aan mij en mijn huis in hooge mate te toonen.
Gaarne gebruik ik deze gelegenheid om u de verzekering te geven van mijn besten dank
en groote erkentelijkheid voor uw trouwe diensten. FRANZ JOSEPH.

BUITENLAND.

70 ALGEMEEN OVERZICHT.

De moord op Aartshertog Franz Ferdinand houdt nog steeds de gemoederen in Oostenrijk
en Servië in gisting; althans in de pers, die met oostersche felheid te keer gaat en
een leeuwengevecht met woorden houdt. Het opereeren van Servië in Albanië en
Montenegro blijft dus niet onopgemerkt, en als er geen oorlog komt tusschen
75 Oostenrijk en Servië, maar beiden deelen zooveel mogelijk den koek, dan is men te
Rome ook weer niet tevreden. Immers dan zou zeer zeker Oostenrijk den berg Lowtsen
bij Cattaro blijven bezetten en met dit zeer gewichtig strategisch punt de Adriatische
zee beheerschen. Dat, zegt de "Corriere della Sera", zou Italië niet lijdelijk kunnen
aanzien; want al is het te hopen, dat het bondgenootschap met Oostenrijk-Hongarije
80 lang zal duren, de mogelijkheid bestaat dat beide rijken op een kwaden dag vijandig
tegenover elkaar komen te staan. In dat geval zou Oostenrijk-Hongarije uit hoofde van
zijn sterke vlootbasis te Cattaro een overwicht hebben, dat het zou kunnen prikkelen
tot het aannemen van een uitdagende houding. Noch Oostenrijk-Hongarije noch Italië
dienen het evenwicht in de Adriatische Zee te breken en elke daad, die tot storing
85 van dat evenwicht zou kunnen leiden, moet Italië met alle kracht verhinderen. Behalve
met deze onafgebroken buitenlandsche moeielijkheden heeft de oude Keizer nog te
tobben met zijn eigen omgeving. Zijn besluit om de begrafenis van Franz Ferdinand met
het minst mogelijke uiterlijk vertoon te doen plaatst hebben, heeft ontstemming
gewekt, speciaal bij den hoogen adel. Men stelde prins Montenuovo aansprakelijk voor
90 dit besluit en er verscheen zelfs een artikel in een der bladen, waarin werd beweerd,
dat de prins bij de regeling der begrafenisplechtigheden zich had laten leiden door
zijn haat jegens den troonopvolger. De Keizer heeft nu, volgens de "Wiener Zeitung"
een eigenhandigen brief gericht aan den opperhofmaarschalk, prins Montenuovo, waarin
hij dezen dank betuigt voor zijn trouwe diensten, speciaal voor hetgeen hij in de
95 jongste moeilijke dagen heeft gepresteerd. Te Sternberg in Moravië hebben, naar
aanleiding van de opening van het clubgebouw der Tsjechen, de Duitschers een
protestvergadering en na afloop daarvan betoogingen gehouden. De politie en de
gendarmerie hebben ernstige botsingen voorkomen. Drie personen zijn gevangengenomen.
De Rijksraad te Petersburg heeft het door de Doema aangenomen wetsvoorstel
100 betreffende de reorganisatie van het ministerie van Buitenlandsche Zaken goedgekeurd.
De speciale commissie voor de Finsche aangelegenheden, waarvan de Minister president-
voorzitter is, heeft besloten den tegenwoordigen Finschen Landdag, en niet den
nieuwen Landdag, die in 1915 door nieuwe verkiezingen zal worden samengesteld, een
wetsontwerp voor te leggen, om 61,000 kleine pachters het land dat zij thans in pacht
105 hebben in eigendom over te dragen. De voorbereiding van de Finsche wetten zal
voortaan niet meer door het departement van justitie, doch door de afdeeling voor
staathuishoudkunde uit den Finschen Senaat geschieden.

DE KINDEREN VAN FRANZ FERDINAND.

110 De aankomst der drie kinderen van aartshertog Franz Ferdinand aan het station te
Weenen was een ontroerend moment. Aartshertogin Maria Annunciata en een talrijk
gevolg van militaire en burgerlijke autoriteiten wachtte hen op het perron. Toen de
trein uit Praag binnenstoomde spoedden zij zich naar de coupé, waarin de kinderen
hadden plaats genomen. Het eerst steeg prinses Sophie uit, daarna prins Max en prins
115 Ernst; twee gouvernantes begeleidden hen. Aartshertogin Maria Annunciata trad naar
voren en omhelsde prinses Sophie weenend; het gevolg stond zwijgend, het hoofd
ontbloot, rondom dit schokkend tafereel: alle dames weenden; alleen prinses Sophie,
doodsbleek, staarde eenige oogenblikken wezenloos voor zich heen. De prinsen, in net
zwart gekleed, volgden, kinderlijk-ernstig. De stoet begaf zich naar buiten, waar de
120 hofrijtuigen wachtten; langs den weg stond een groote menigte geschaard, die de
kinderen eerbiedig groette. Prinses Sophie begon op het gezicht van de lange zwarte
rouwvlagen te weenen; de prinsen hielden zich goed. 's Avonds om half acht werden de
kinderen naar de Hofburgkapel gebracht, om bij de lijken hunner ouders te bidden;
daar lieten de drie weezen aan hunne tranen den vrijen loop. De teraardebestelling van

Naspeuringen van Paul Theelen: 7 juli 1914

125 het aartshertogelijk paar heeft te Artstetten plaats gehad. Onder een hevige regenbui
werden de kisten te Pöchlarn uit den trein gedragen naar een galalijkwagen.
Officieren van het Ulanenregiment vormden een eerewacht en droegen de kisten later
naar den grafkelder. De troonopvolger volgde met de drie weenende kinderen. De
jongste, Max, kwam naar voren; hij maakte een pakje, dat hij onder den arm droeg,
130 open en legde op de kist van zijn vader drie portretten: dat van zijn broer, van zijn
zusje en van hem zelf. Toen gingen de weezen hand in hand heen.